

**Raasepori, Fiskari
Risslajoen vesisammalseelvitys 2020**

Silvestris luontoselvitys oy /9.8.2020

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Aineisto ja inventointimenetelmät	4
3. Tulokset	5
4. Johtopäätökset ja suositukset	7
Lähteet	7

Kansikuva: Rosopurosammalen esiintymäaluetta puimalarakennuksen kohdalla

(raportin valokuvat: Esko Vuorinen 23.6.2020)

Selvityksen laatija:
Silvestris luontoselvitys oy
<http://silvestris.fi/>

1. Johdanto

Tämän luontoselvityksen kohteena on Risslajoen uomajakso, joka on voimassaolevassa Fiskarsin ruukin asemakaavassa merkinnällä s-1 (kuva 1). Uomajakson pituus on noin 160 metriä.

Selvityksen toimeksiantaja on Raaseporin kaupunki. Selvityksen on tehnyt Silvestris luontoselvitys oy (luontokartoittaja EAT Esko Vuorinen ja luontokartoittaja Esa Ervasti).

Alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain §47 tarkoitetun erityisesti suojeltavan lajin elinympäristö tai 49 tarkoittama direktiivilajin elinympäristö. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa erityissuojellulle lajille tai direktiivilajille.

Del av område vilken omfattar en livsmiljö för en art som kräver särskilt skydd i enlighet med 47 § i naturvårdslagen eller en livsmiljö för en direktivart såsom avses i 49 § i naturvårdslagen. Åtgärder som vidtas i området eller verksamhet som idkas i området får inte äventyra områdets särdrag eller medföra olägenheter för en art som kräver särskilt skydd eller för en direktivart

Kuva 1. Vesisammalselvitys tehtiin Risslajoen uomajaksolta, joka on merkitty Fiskarsin Ruukin asemakaavaan s-1-merkinnällä.

2. Aineisto ja inventointimenetelmät

Alueellisesti uhanalaisesta ja harvinaisesta rosopurosammalesta (*Hygrohypnum duriusculum*) (sv. styv bäckmossa) on vanha esiintymätieto 5.6.1999 Risslajoelta Fiskarsin Puimalan koskesta (Luonnontieteellisen keskusmuseon sammalkokoelmat: tunnus H4255578).

Selvityksen tavoitteena oli tarkistaa, esiintyykö rosopurosammal edelleen Puimalan koskessa, arvioida lajin määrä kohteessa ja määritellä lajiesiintymän rajat. Samalla inventoitiin uomajakson muu sammallajisto.

Rosopurosammal on pieni (verson pituus 2-7 cm) vihreä vesisammal, joka kasvaa koskien vedenalaisilla kivillä tiiviinä kasvustoina. Laji on hyvin harvinainen Etelä-Suomessa ja kanta on taantunut vesien rakentamisen ja likaantumisen takia, pohjoisessa kanta on vielä elinvoimainen. Rosopurosammal on alueellisesti uhanalainen (RT) Uudenmaan ELY-keskuksen alueella. Fiskarsin esiintymä on lajin ainoa tunnettu esiintymä Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueella. Lähimmät muut esiintymät sijaitsevat Tampereen seudulla ja Jyväskylästä pohjoiseen.

Lajin vanha havainto paikalta vuodelta 1999 on tämän inventoinnin tekijän Esko Vuorisen löytämä, joten esiintymän sijainti Puimalan koskessa oli hyvin tiedossa.

Maastotyö tehtiin 23.6.2020. Vedenpinta oli tällöin keskiveden korkeuden alapuolella ja kosken kivien vesisammalkasvustot olivat hyvin inventoitavissa. Alue tutkittiin tarkasti ja erityisesti koskikohta kivi kiveältä ylävirran suuntaan koko kosken pituudelta noin 80 metrin matkalta. Vesisammalten maastomäärittelyssä käytettiin apuna luuppia (suurennos 14x).

Rosopurosammalten kasvustojen koko ja peittävyys sekä seuralaislajit kirjattiin maastolomakkeelle ja kasvustojen sijainnit tallennettiin GPS-laitteella. Kasvustoista otettiin valokuvia.

Yhdestä kasvustosta tallennettiin pieni näyte, jonka avulla rosopurosammalten lajinmäärittely varmistettiin mikroskooppisesti. Näyte esiintymätietoineen lähetetään Turun kasvimuseolle ja Suomen samalteryhmälle tulevia uhanalaisuustarkasteluja varten.

3. Tulokset

Rosopurosammal esiintyy kohteella elinvoimaisena. Kasvustoja todettiin kuusi kappaletta noin 25 metrin matkalla kosken keski- ja yläosassa (taulukko 1, kuvat 2 ja 3).

Kasvustot sijaitsevat keskivedenpinnan alapuolella kivien päällä ja kivien syrjiin kiinnittyneinä ja kasvustojen koko vaihtelee muutamasta neliösenttimetristä usean desimetrin laajuisiin kasvustoihin. Pienemmät kasvustot ovat lajipuhaita, isommat kasvustot kasvavat muiden vesisammalten seassa, useimmiten virtanäkingsammalen (*Fontinalis dalecarlica*) kanssa.

Alueen muu vesisammallajisto on monipuolinen (taulukko 2). Samalia kasvaa koskikivillä elinvoimaisina, osittain tiheinä kasvustoina. Runsaat vesisammalkasvustot tarjoavat suojaa pohjaeläimille ja taimenelle.

Taulukko 1. Rosopurosammalen esiintymät Puimalan koskessa

nro	YKJ-koordinaatit		Kasvuston koko
1	6673976	3308396	Ison kiven kyljessä 8x14 cm
2	6673976	3308396	Kiven päällä kolmiomainen kasvusto 45x35x40 cm, peittävyys 60 %
3	6673978	3308404	Kiven päällä 13x15 cm
4	6673978	3308407	Kiven syrjässä 3x5 cm
5	6673982	3308413	Kiven päällä 12x40 cm, peittävyys 30 %
6	6673983	3308416	Kiven päällä ja syrjässä 13x15 cm, peittävyys 25 %

Taulukko 2. Rosopurosammalen esiintymäkosken vesisammallajit

LC elinvoimainen
LC* elinvoimainen, luontoarvoja osoittava
RT alueellisesti uhanalainen

Tieteellinen nimi	suom. nimi	ruots. nimi	uhanalaisuus
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	hetealvesammal	bäckblekmossa	LC
<i>Dichelyma falcatum</i>	koskikoukkusammal	klomossa	LC
<i>Fontinalis antipyretica</i>	isonäkingsammal	stor näckmossa	LC
<i>Fontinalis dalecarlica</i>	virtanäkingsammal	smal näckmossa	LC
<i>Hygroamblystegium fluviatile</i>	koskisammakonsammal	bäckkrypmossa	LC*
<i>Hygrohypnum duriusculum</i>	rosopurosammal	styv bäckmossa	LC, RT
<i>Racomitrium aciculare</i>	purotierasammal	bäckraggmossa	LC
<i>Scapania undulata</i>	purokinnassammal	bäckskapania	LC
<i>Schistidium rivulare</i>	puropaasisammal	bäckblommossa	LC
<i>Sciuro-hypnum plumosum</i>	rantasuikerosammal	bäckgräsmossa	LC

Kuva 2. Rosopurosammal, kasvusto 1

Kuva 3. Rosopurosammalet kasvavat koskessa puimalarakennuksen puolivälissä

4. Johtopäätökset ja suositukset

Rosopurosammalen kasvupaikan olosuhteet Puimalan koskessa ovat pysyneet lähes muuttumattomina esiintymän löytymisen jälkeen kahdenkymmenen vuoden aikana. Ainoana näkyvämpänä muutoksena paikalle on lisätty soraa ja muutamia kiviä taimenten kutuolosuhteiden parantamiseksi. Lisätyt kivet tarjoavat tulevaisuudessa mahdollisesti kasvupaikan myös rosopurosammalelle.

Tulevissa kalataloudellisissa kunnostustöissä laji tulee huomioida ja välttää nykyisen pienialaisen esiintymän hävittämistä.

Valtakunnallisesti rosopurosammal on luokiteltu vielä elinvoimaiseksi lajiksi (LC) Pohjois-Suomen elinvoimaisen kannan ansiosta. Koska Fiskarsin esiintymä on eteläisimmän Suomen ainoa esiintymispaikka ja esiintymä on yhä elinvoimainen, on lajin säilyminen Fiskarsissa suositeltavaa huomioida kaavassa.

Nykyisen kaavamerkinnän (s-1) kaavamääräys ei vastaa lajin statusta. Ehdotus uudeksi kaavamääräykseksi:

”Alueen osa, jolla sijaitsee uhanalaisen lajin elinympäristö. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa aiheuttaa haittaa lajille.”

Lähteet

Suomen lajitietokeskus. Saatavilla: <https://laji.fi>

Sammalryhmä 2017. Suomen sammalien levinneisyys metsäkasvillisuusvyöhykkeissä ja ELY-keskuksissa (pdf, 3.1.2017): www.ymparisto.fi > Luonto > Lajit > Lajinsuojelutyö > Eliöryhmät > Sammalryhmä > Suomen sammalet

Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. 2002: Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. – Suomen ympäristökeskus 5596.